

Angličané je poznali již před pěti lety a vybudovali po celé délce jižních hranic afgánských, na frontě pěti set kilometrů, opevněné tvrze neméně pevné jako tvrze postavené Francií od Alsaska po Luxemburk proti Německu. Kromě toho celá britská činnost v čínském Turkestanu směřuje k utvoření na hranicích ruského Turkestanu stavu, který by přinutil Sověty k nečinnosti. Stav, z kterého si však tyto ničeho nedělají, neboť vládnou hustou železniční sítí, která jim dovoluje rychlé přesuny vojenských sil.

Je nyní třeba hnáti věci do krajností, jak to činí určitý druh tisku, a mysliti si, že Rusové a Japonci se musí bezpodmínečně střetnouti a vzájemně oslabiti? Za prve válka není nevyhnutelná. Je samozřejmo, že rozčilení je na obou stranách. Jedni doufají, že je možno zničit Japonsko, které ještě nestrávil sousto Mandžurské, náhlým útokem a vzbouřením žlutého národa, který ještě není zcela pod vlivem nipponským. S druhé strany, sociální nacionalisté chtěli by předhoniti Ruský Svaz v zabezpečovacích pracích, dříve než tento bude schopen utkati se jako rovný s rovným s Říší vycházejícího slunce.

Podle vojenských autorit japonských se Japonsko velmi málo obává války s Ruskem samotným. Myslí si, že Rusové se jí zcela moudře vyhýbají, neboť Japonsko má proti tomu velké plus, že by se bilo v blízkosti své základny. Se své strany je Rusko přesvědčeno, že díky svým letadlům, jezdecktvu a tankům by zvítězilo během jednoho měsíce.

Ve skutečnosti, vzdor horečným přípravám obou zemí, stavění strategických spojů, činnosti válečného průmyslu, ani Rusko ani Japonsko nejsou schopny utkati se vážně, myslím tím s takovou prudkostí, aby mohl některý z obou protivníků docíliti konečných výsledků. Je jisto, že kdyby jeden z nich si byl vítězstvím jist, byl by se již dávno pokusil nepřítele napadnouti.

Oba státy se více bojí války koalicí; zasáhnutí Ruska do sporu mezi Japonskem a Čínou nebo Amerikou; společné napadení Ruska Německem a Japonskem. Přejí-li si, v obou zemích, mladí důstojníci od nynějškabaviti se těchto možností, mnozí, moudřejší mluví o společném smíření za zády společného nepřítele. Hlásá se, ne-li dohoda rusko-japonská, tedy alespoň společný postup obou politických zájmů proti zájmům anglosaským.

K čemu by ostatně vedla válka rusko-japonská? Nebude-li Rusko napadeno současně na západě, na východě nemůže býti poraženo. Nespojí-li se Rusko s Amerikou, ani Japonsko nemůže býti zničeno, byť válka byla sebe krvavější. Nemůže z ní vyplynouti tedy než oboustranné oslabení, ostatně jen chvilkové, stav stálé rivality a nena-pravitelné zmatky v celé Asii. Amerika bude v nevýhodě ať zvítězí Japonsko nebo Rusko, které opojeno vítězstvím by se věnovalo celé činnosti průmyslové a politické. Ani Evropa nemůže si ničeho slibovati z války, kde vítězství jedné nebo druhé válčící strany by přivedilo úplnou ztrátu jejího vlivu na Dálném Východě.

DR. C. H.:

KRISE VŠEOBECNÉ KULTURY A OSUD SVOBODY.

Spisovatelé a filosofové upozorňují na úpadek svobody v poválečné Evropě. A tímto úpadkem nejvíce trpí elita ve všech zemích a je dokonce ohrožována rozdrčením autoritářským systémem. Masa lidu netrpí tolik nedostatkem volnosti, která se skutečně týká zvláště svobody myšlení a projevu mínění. Masa lidu nemá příliš hluboké myšlenky a nehoří touhou, aby mohla vyjádřiti své mínění, kritisovat a prohlašovat to co

považuje za pravdu. Ale pro elitu každého národa svoboda myšlení a projevu mínění jest životem a tato svoboda jest prostě některými dnešními státy zrušena.

Velké nebezpečí jest v tom, že toto omezování svobody bude se šířiti od státu ke státu. Neboť jestliže masa lidu nemá námitek proti ztrátě svobody, tato dekadence, za účastenství národů, může se šířiti všude. Každá vláda snáší špatně kritiku a v době trvající krise potlačení kritiky a veřejného mínění jest snadné a lákavé. A jestliže masy netrvají na své svobodě, autoritářské vlády mohou ji zrušiti nejdříve zde, pak tam a nakonec všude.

Jestliže se jim to podaří, Evropa tak, jak ji známe, je zasvěcena zkáze. Skutečně po tisíce let Evropa dělala pokroky, dosáhla uskutečnění všech disciplin civilisace, poněvadž stále rozvíjela, udržovala a ošetřovala elitní třídu mužů a žen majících ideál vychování a inteligence, vůdců a rozdělovačů světla, vkusu a znalosti. XIX. století bylo velkým stoletím demokracie, ale demokracie neznamenalala vládu davu, ale vládu zástupců davu vybraných dle jejich původu, bohatství, zkušeností nebo inteligence, jedním slovem vládu elity. Ale tato elita nemůže žiti bez svobody. Připravena o možnost vyhledávat pravdu, vyjadřovat svá mínění a kritisovati, tato elita chřadne a konečně umírá. Nová elita by zaujala její místo — elita fanatiků nebo pokrytců a pedantů — a Evropa tak, jak ji známe, by přestala existovati. Dekadence demokracie a dekadence svobody budou, jestliže to půjde takhle dále, osudnými západní civilizaci.

Zdá se, že demokracie tak jak se vyvíjela a kvetla v XIX. století nevykonává svou úlohu v mnohé části světa. Jest pravda, že diktatura jest jistým druhem demokracie. Žije z opory, kterou jí poskytuje mínění mas, ale nezná smilování s menšinou, která kritikuje. A s druhé strany demokracie XIX. století, která fungovala prostřednictvím parlamentů, trpěla menšiny a přijímala kritiky. Ve skutečnosti existence menšin a kritiky jest nezbytná k pravidelnému chodu parlamentní demokracie, která jest závislá na možnosti volné diskuse. Třetí republika ve Francii, ačkoliv kráčela dobami velké politické vášně, zůstala stále věrna ideálu volné diskuse i na příklad ve velice těžkých dobách aféry Dreyfusovy. Parlamentní demokracie může tak dlouho fungovati a uchovati si svoji prestiž, jak dlouho veřejné mínění jest svobodné a shovívavé. Ale dnes jest již málo zemí, kde by tato svoboda existovala. Bez této svobody evropská elita jest odsouzena.

Dekadence parlamentní demokracie jest jako mnoho jiných zel následek světové války. Jest sice pravda, že parlamentní demokracie vyhrály válku a že autoritářské režimy byly poraženy. Přesto však dnes, patnáct let po válce, parlamentní demokracie jest oslabena a málo jista sama sebou, zatím co autoritářství je silné a jisté samo sebou. Příčiny této překvapující změny dlužno hledati ve světové válce a hospodářské krizi. Světová válka uložila politickému a sociálnímu systému všech válčících států přílišnou námahu (snad s výjimkou Spojených Států). Ačkoliv vyhrály válku, demokratické parlamentní státy byly vyčerpány. Úžasné výlohy válečné přivedly národy k tomu, že počaly pochybovat o výnosnosti demokracií. Ohromné břemeno daní, kterými musely demokracie zatížit občanstvo, přispělo ještě ku zmenšení popularity demokratických vlád a ochudilo také měšťanstvo, které až do té doby bylo vedoucím činitelem v demokraciích.

TOVÁRNA NA NÁBYTEK ARCHITEKT FR. PLHOŇ A SPOL.
PRODEJNA PRAHA II., Purkyňova 2. Telefon 38706.

Zmenšení prestiže, jímž světová válka obklopila demokracii, bylo ještě zhoršeno poválečnými nepokoji sociálními. Nezaměstnanost rozšířila všude bídu a podle všeho demokratické vlády nemohly nic činit k jejímu odstranění. Ba ještě více, všechny zásahy demokratických vlád, zavedení vysokých celních tarifů, kontigentů, kontrol, nejen že od nezaměstnanosti nepomohly, ale ještě ji zhoršily. Diktátoři nabízeli program velkých veřejných prací, systematické inflace nebo deflace a jiné léky proti nezaměstnanosti. Vyčerpaní národové se obrátili k nim, poněvadž v dobách sociálních nepokojů a hluboké deprese se vždy obrátí k tomu, co jest nové. Za těchto podmínek státní převraty jsou poměrně snadné a jakmile jednou jest moc na straně státního převratu, tu může býti užito vědeckých vynálezů, které mají vlády k dispozici, aby se nová revoluce takřka znemožnila. Letadlo, tank, slzotvorná bomba a moderní prostředky rychlé dopravy dávají vládě autoritu. Tak zmizela nyní demokracie skoro v celé polovině světa a zrušování menšin se stále zvětšuje.

Autoritářská vláda funguje s pomocí kompetentních správců a nikoliv pomocí volné diskuse. Staví se tedy nepřátelsky k svobodnému projevu mínění a netrpí žádný druh oposice. Proto také ti nejinteligentnější a nejpoctivější musí opustiti zemi, jestliže se jí nechtějí podrobiti. Podrobí-li se, ztrácí svou neodvislost ducha a přestanou se svou normální a zdravou kritikou. Jestliže se nepodrobí a jsou vypovězeni, jsou pro svou zemi ztraceni a sami jsou v nebezpečí, že jednoho dne zaniknou. To jest jádrem dnešní krise elity, lidí, kteří žili v tradici myšlení a studia a od nichž závisí evropská civilisace. Neboť jest a vždy byla evropská elita.

Evropská elita nahradila postupně rodovou aristokracii, která vládla ve středověku. Lenní aristokracie zmizela a její vedoucí místa byla obsazena učenci a civilními úředníky. Tito muži v taláru byli zároveň ducha národního a ducha evropského, neboť ačkoliv byli měšťany původem, zůstali aristokraty duchem. Aristokracie je všesvětová a elita, která se liší od ostatních svým vzděláním a svým kritickým duchem, byla aristokratickou a proto také všesvětovou. Aristokraté měli samozřejmě také národního ducha, byvše vychováváni pro státní službu a byvše oddáni státním zájmům. Ale ačkoliv byli nacionalisty, jejich duch snášlivosti a vzájemného porozumění, jejich aristokratické nazírání na věc jim dávaly pocit mezinárodní solidarity, ať již náleželi ku kterékoliv národnosti. Proto také pokud elita byla vůdčí silou moderních států, nacionalismus se nemohl nikdy státi upřílišněným.

Francie byla po tři století zemí specialisovanou na dodávání elity. Hrabě Keyserling ve své knize o Evropě to poznamenává. Německo, píše, má možnost dáti světu čas od času vedoucího genia — takového Luthera nebo Goetheho — nebo se postavit v čelo neobyčejného hnutí jako byla reformace. V tom jest jeho velikost a tím také přispívá lidstvu. Ale nevyznačuje se dodáváním elitní třídy, lidí obdařených širokou a rozsáhlou kulturou a hlubokou lidskostí. Dává spíše specialisty, nepochybně vynikajících vlastností. Naproti tomu Francie se nevyznačuje svými specialisty, ani svou produkcí geniů druhu Lutherova nebo Goethova, má však ve svém lůně aristokracii ducha, která má skutečně vynikající kritické schopnosti. Kritický smysl a jasnost podání jsou známkami nejširší a nejlidštější intelektuální kultury a tyto známky jsou trvalými znaky francouzského ducha. Tento duch, tento způsob uvažování a tato metoda jsou obzvláště příznivé k propagaci ideí. „Existuje evropská atmosféra“, píše Albert Sorel v prvním díle knihy *Evropa a francouzská revoluce*, „stejně myšlenky jsou rozšířeny všude. Všechny jsou francouzské a nalézají ve Francii nejdokonalejší vyjádření.“ V XVIII. století francouz-

ská elita za dob Voltaira, Montesquieua, Vauvenarguea a Helvétiusa řídila evropský názor, jestliže nemohla řídit ve Francii starý režim a poskytovala skoro všechny státní ministry a vysoké státní úředníky červencové monarchie, druhého Císařství a Třetí republiky. V politice jest charakteristickou známkou této třídy její snášenlivost a nevýbojnost jak ve vnitřních tak i v mezinárodních věcech.

Francie nemá samozřejmě monopol produkce elity, ačkoliv se jí musí přiznati prvé místo. Existenční podmínky demokracie XIX. století, míníme tím demokracii parlamentní, nejsou příznivé produkci elity v ostatních státech v Itálii, Rakousku, Belgii, Holandsku, Švýcarsku a zemích skandinávských. Stále existovala v jisté míře v Řecku. V Anglii venkovská aristokracie a velcí průmyslníci si ponechali řízení politiky, ačkoliv i tam se snaží využití duchovní elity Oxfordu a Cambridge. V žádné ze zemí, kde vládne parlamentní demokracie, se nepodařilo moci množství a váze mas rozdrtití národní elitu nebo zmenšit vládu na to, co kancléř Hitler nazývá „vypočítávání anonymních hlav“ nebo „tyranie množství“. U všech těchto národů, ve všech parlamentních demokraciích, vedoucí třídou zůstali intelektuálové, tolerantní, kritického ducha, kteří si zachovali aristokratické ctnosti vysokého měšťanstva. Po válce však byla Evropa otřesena velkou změnou.

V jistých státech se konala v pravém smyslu válka proti intelektuálům, válka proti liberální kultuře, válka proti svobodě. Utvořily se podmínky za kterých, jestliže se se všeobecní, evropská elita, snášenlivá, všesvětová, širokého rozhledu nebude moci prostě existovat. Násilí a množství jsou pány politiky místo veřejného mínění, oportunistická politika má přednost před spravedlností. Kariera již nepatří talentovaným. Vyjadřování názorů již není svobodné. Podobné podmínky mohou býti zavedeny pouze diktaturou, byrokracií a mocí mas.

Změna povahy demokracie, nedostatek její důvěry v sebe samu, její svolení k diktatuře, její chvat přenést sílu své váhy a svého počtu na jednoho člověka nebo skupinu lidí, všechny tyto úkazy mohou býti vysvětleny světovou válkou. Neboť ve válce znamená mravní síla mnoho, ale moc a množství znamenají patrně ještě více. Poslední válka nám zanechala hrozné dědictví: víru v násilí.

Válka vytvořila také pobouření. Vášně se vzňaly, duch dohody byl odstraněn. Když jest dohoda nemožná, společnost jest odkázána na extrémny — s jedné strany na diktaturu a s druhé na komunismus. Tak zasadila válka hroznou ránu parlamentní demokracii, která nemůže pracovati bez dohody.

A navíc ještě válka zanechala za sebou dědictví strachu a úzkosti. Národové si uvědomili, že moderní válka není již soubojem profesionálních armád, ale zápasem na život a na smrt mezi národy s tou vyhlídkou, že poražený bude vyhlazen. Tento strach z budoucích hrůz, které jsou nenapravitelné a bezmezné, zneklidnil demokracii, odňal jí sebe-důvěru, učinil jí nespěšnou a proto také schopnou nechat se strhnouti k násilí a k diktatuře.

Válka přivodila na všech stranách nejen strach a úzkost, ale také měla za následek, že svěřila lidstvo péči znalců. Válka, příprava k válce nebo k národní obraně jest výlučně technickou, něco složitého a tajného, něco co jest pro veřejnost záhadou a proto také se tato musí slepě odevzdati do rukou profesionálů. Proto také demokracie, která jest věcí průměrného člověka zdravého rozumu, může odstoupiti a nechat řízení odborníkovi, technikovi. Intelektuální kultura, politický smysl a sebeovládání jsou na ústupu; věda, násilí a autoritářství jsou na vzestupu; všechno je „řízené“. Ale kdyby se

odstranila obava před válkou, síly svobody a sebeovládání by zase ožily u národů západní a střední Evropy. Aby mohla demokracie vzkvétat, jest nutno, aby uvnitř státu vládla bezpečnost a odzbrojení; a totéž jest nutné mezi jednotlivými státy.

Ještě jedno dědictví války uškodilo demokracii, a to jest sesílení rasismu. V předválečné Evropě přicházely také v úvahu otázky rasové a mírové smlouvy učinily mnoho k rozřešení těchto otázek. Ale, ačkoliv politická mapa Evropy jest mnohem lépe uspořádána než před válkou, pokud jde o rozdělení národností, přece rasistické vášně se neuklidnily. Otázka kladená již od války — otázka minorit — udržuje stále plamen těchto vášní. V mírových jednáních nebylo možno připojiti všechny menšiny k vlastní rase. Některé z menšin musely býti ponechány uprostřed majorit, které jsou jim cizí — což jest existenční podmínka úplně slučitelná se svobodou a dobrou vládou. Ale národnostní většiny nezacházely všechny s menšinami s vážností a snášenlivostí. Často se pokusily vnutiti mocí hroznou politiku asimilační, v jiných případech pohlížely na ně s nenávistí a opovržením. Menšiny reagovaly přirozeně na toto jednání a těžce nesou, že s nimi bylo jednáno nespravedlivě: a výsledkem toho jest, že dnes jest rasismus stejně silný jako před válkou. Rasismus vytváří a udržuje antipatie mezi národy a tyto antipatie znesnadňují činnost demokratických institucí v každém státě, kde se setkává více ras, ba činí je takřka nemožnou, jak to dokázala historie habsburské monarchie. Rasismus také vede k válkám a všeobecnému zmatku v mezinárodních stycích a to jsou právě příznivé podmínky ke vzniku diktatur.

Nynější obrození rasismu jest provázeno duchem nesnášenlivosti, který se zdá býti neslučitelný s moderní civilizací a který jest jistě neslučitelný s demokracií. Spočívá v tom, že odpírá svobodu jednotlivcům a menšinám a jest osudným vývoji evropské elity, jež jest podmíněn svobodou projevu, mínění a chování a svobodou pohybu. Francouzové, kteří dávají stále ještě světu elitu největších kvalit, jsou jednou z národností světa, která jest nejméně nakažena duchem rasismu. V aféře Dreyfusově Francie prošla krizí antisemitismu, krátkou a prudkou a zažehnala tuto epidemii. Francouzové, Angličani, Švýcaři a Američané mají všichni velmi vyvinuté národní smýšlení. Každá z těchto národností se vyrovná ostatním v soudržnosti a v důstojnosti; a přesto žádná z nich není složena z jedné rasy a nepřejí si ani, aby tak byly složeny. A právě tito národové těší se největším civilním svobodám mezi všemi národy. Můžeme tvrditi, že býti Francouzem neznamena náležeti k jedné rase, ale k jedné civilizaci; francouzská civilizace jest plodem francouzského národa. Tato kultura, tato civilizace tvoří princip nejmocnější asimilace, která existuje na světě. Francie nemá rasových minorit, ačkoliv sta tisíce možná miliony mužů a žen se usídlili ve Francii přicházejíce po celá staletí odjinud.

Jest důležité, aby přítomná krise evropské elity byla dobře pochopena všude, aby se mohly činit pokusy k jejímu řešení. Rostoucí víra v násilí a potvrzení „racismu“ byly nazvány H. G. Wellsem „revoltou hrubých klacků“ proti kultuře. Italský filosof Benedetto Croce vyjádřil stejnou myšlenku ve svém spisku, plném myšlenek, Antistorismo. Noví apoštolové násilí nenávidí dějiny a opovrhují jimi, poněvadž tyto zavrhuji jejich oblíbené principy a poněvadž z jasnosti jejich vývodů vyplývá pravý opak jejich revolucionářské a pesimistické politiky.

Existující evropská elita může býti zachována a rozvíjena jen za podmínek svobody. Pro tento důvod a pro jiné ještě ideály republikánské a parlamentní Francie mají velký význam, neboť francouzská republika jest věrna svým starým principům volnosti, rovnosti a bratrství. Francie jest zemí snášenlivosti. Francouzský duch pro svůj nádech

ironie znemožňuje propagandu v masách. Ironie jest nepřitelem prostoduchých válečných výkřiků a pochybených ideologií. Anglie, země smíchaných ras, jest rovněž přítelkyní snášenlivosti a svobodné a parlamentní vlády zrovna tak jako Holandsko, Belgie a skandinávské země. Přijetí „klausule nejvyšších výhod pro menšiny“ všemi státy, členy Společnosti národů, měla by za následek zlepšení všech mezinárodních vztahů. Taková klausule by nutila všechny spolčené státy, aby zacházely s rasovými menšinami tak příznivě jako spolčený stát zacházející s nimi nejlépe. Rada Společnosti národů již v principu přijala tuto klausuli. Jiným prostředkem, kterého by použila Společnost národů k udržení a rozvoji volnosti snášenlivosti a solidarity evropské kultury, jest činnost komise pro intelektuální spolupráci. Výměnou znalostí a myšlenek, sblížením inteligence, všeobecné kultury a touto koordinací snah, která jest úkolem komise, upevňují se existenční podmínky intelektuální svobody a udržuje se možnost pokroku v evropské kultuře.

* * *

Z toho vysvítá, že moderní pokrok by se měl snažiti zvětšit všem nebo alespoň většině štěstí, jeho hodnotu i množství. Tento pokrok byl hledán v osmnáctém století v zapomenutí, diletantství a rozkoši, francouzská revoluce hledala jej v rovnosti, devatenácté století v návratu k pohanskému sobectví, dvacáté století ve zrušení vlastnictví. Podle mého názoru by záležel v obnovení demokratického režimu, stálého legálního a silného, který by umožnil každému orati a síti, a počítati s ovocem své píce pro sebe a své děti a který by nechal, když se postaral o vnější a vnitřní bezpečnost, volné pole individuálnímu podnikání.

Co učinily s lidskou důstojností a s právy lidské osoby ty země, které se chválí, že objevily politické a sociální formy budoucnosti a které na nás pohlížejí jako na zpátečníky? Ponechme stranou Rusko, které se obrací k Asii a podívejme se na Itálii, kde Mussolini zavedl fašistický režim, a na Německo, které Itálii těžkopádně napodobilo zavedením národního socialismu. Jen tam člověk vkročí a již takřka cítí na bedrech tíhu politické policie. Fašismus vypovídá bez soudu na vzdálené ostrovy a hitlerismus naplňuje koncentrační tábory. Pod rouškou obnovení autority byla zavedena tyranie. Pod záminkou posílení státní moci byla obětována osobní svoboda. Odstranění všeho svobodného tisku, svobodné tribuny, vši shromažďovací svobody směřuje k hroznému útisku jednotlivců, ke zhoršení svědomí, k hroznému aroganci jedněch a hroznému ponížení druhých, k hroznému regresu civilisace a morálky. Jest to pro nás nová politika, ale ta se již několikrát opakovala v dějinách: v tyranii starověkých měst řeckých, středověkých měst italských, atd.

Ministr Barthou, byv v Praze tázán na krizi demokracie, odpověděl: „Dle mého soudu není inkompatibilita mezi autoritativní vládou a silami demokracie.“ To znamená, že, je-li autorita nutná jen k chránění svobody, musí býti mírněna vážností lidské důstojnosti. Všeho s mírou. Ať jest už politický režim jakýkoliv, nic nemá býti stavěno nad ten princip, který Anglie praktikuje od dávného středověku pod názvem „habeas corpus“ a který Francie zapsala mezi principy revoluce.

Princip autority může býti tedy považován v politice zrovna tak jako v náboženství a v morálce za jeden ze základů jsoucnosti národa. Jednou z příčin mizení autority bylo tvoření různých stran s protichůdnými zájmy uvnitř společnosti. Jakmile se tyto strany cítí dosti silné k boji, princip autority se oslabuje a úpadek začíná. Tak zaniklo Řecko ve starověku, když po tolikerém čelném postavení ztratilo svoji neodvislost. Tak

zanikla i římská republika, která po serii nemilosrdných bojů byla přinucena snášeti diktaturu císařů. Stejně skončily i ve středověku italské republiky, zejména Florencie, po řadě vnitřních rozbrojů. V tomto městě nepřátelství mezi jednotlivými stranami bylo na denním pořádku; život se stal tu pravým peklem a proto bylo všeobecným ulehčením, když se Medičejští zmocnili vlády a povalili republiku. Tak spončilo později Polsko, byvši rozděleno mezi sousedy následkem stálých vnitřních dělení a konfliktů. Od druhé poloviny patnáctého století Polsko mělo statut opravdové konstituční monarchie a v době, kdy ruští carové zřídili ohromný stroj centralisační, Poláci udělali ze svých králů loutky a stali se občany opravdové republiky. Odzbrojivše krále, posílili cizinu. Tento triumf liberalismu, který byl pozorován tak brzy v Polsku, byl pokrokem draze zaplaceným oslabením státní autority. Toto dílo přešlo o několik století postavení národů v západní Evropě: následkem toho bylo Polsko zabráno. Nemůže se popřít, že v Československu se vyskytují různé známky dekadence politického režimu a že velká část obyvatel chce obnoviti autoritu a moc státu. Proto však ještě mladá republika nepotřebuje diktatury. Může si zaříditi doma pořádek aniž by sáhla k libovůli.

VNITŘNÍ A ZAHRANIČNÍ POLITIKA.

A. VNITŘNÍ.

Uvědomíme-li si, že stojíme uprostřed hospodářské krise a velkých evropských a světových zmatků, pak teprve správně zhodnotíme skutečnost, že sotva kdy jsme měli tak klidné politické prázdniny, jako letos. V době, kdy Rakousko prožilo svůj puč, který Dollfuss zaplatil životem, v době, kdy Hitlerův režim ještě včerejší svoje stoupence posílal na onen svět, měla československá vnitřní politika svoje klidné, ničím rušené prázdniny. Ukázalo se, že demokracie, která u nás vede ke koaliční vládě, vládě několika stran, dovede klid zajistiti lépe, než režimy jiné. Možno — nehledíme-li k drobnostem — říci, že přesvědčení o nutnosti koaliční práce jde do hloubky.

Stínem letošních prázdnin byly zprávy — málokdy odpovídající skutečnosti — o zdravotním stavu presidenta republiky. Stín těchto zpráv rozptýlila otevřená zpráva lékařů ošetřujících presidenta; jeho zdravotní stav se zlepšil tak, že se může věnovati svému úřadu; ministr Beneš před svým odjezdem do Ženevy navštívil presidenta republiky a jednal s ním o důležitých otázkách zahraniční politiky. To svědčí o tom, že letní choroba zraku a pravé ruky je již překonána.

O prázdninách, na jejich sklonku došlo k provádění obilního monopolu. Je to novum našeho hospodářského života; myšlenka sama není nová; byli to sociální demokraté, kteří jí již dříve doporučovali; tentokráte šlo ovšem hlavně o výši pevných cen obilí a tu se právě agrární strany silně rozcházel se stranami socialistickými. Ale koaliční princip se osvědčil i při této příležitosti. Obilní monopol, obilní společnost přejímá od zemědělce obilí za ceny předem stanovené a zaručené. Stabilisuje se tu odměna za práci zemědělce, který stává se nezávislým na meziobchodu, na spekulaci; to je velký význam tohoto obilního monopolu, který nemůže býti zmenšen tím, že v organizaci to vše hned neklapalo, poněvadž šlo nejen o novou formu hospodářské organizace, ale také o organizaci, která přichází a přijde do styku s tisíci zemědělci. Je přirozeno, že oposice — hlavně národní demokraté — snažila se znehodnotiti význam obilního monopolu, snažíc se vyvolati nespokojenost hlavně na Slovensku. Ale je skutečností, že toto